

Література

1. Англо-русский словарь по психологии. Ок 20 000 терминов. – М.: РУССО, ИП РАН, 1998. – 352 с.
2. Балей С.В. З психології творчости Шевченка / Балей С.В. – Львів: Наклад видавництва "Шляхи", 1916. – 91 с.
3. Гринев-Гриневиц С.В. Терминоведение / Гринев-Гриневиц С.В. – М.: Издательский дом «Академия», 2008. – 304 с.
4. Єрузалем В. Психологія / В. Єрузалем [Із 6-го нім. вид. пер. Григорій Кичун]. – Станіславів : Накл. вид. "Бистриця", 1921. – 187 с.
5. Нелюбин Л.Л. Учебник военного перевода. Английский язык. Общий курс / Нелюбин Л.Л., Дормидонтов А.А., Восильченко А.А. – М.: Военное издательство министерства обороны СССР, 1981. – 379 с.
6. Психографія в школі: зразок психографічної схеми з коментарем Я. Яреми. / Яким Ярема. – Прага : Заходом шкільної друкарняної робітні Укр. реф. реальної гімназії при Укр. пед. інституті ім. Драгоманова в Празі, 1925. – 42 с.
7. Oxford Dictionary of Psychology. 3rd ed., 2009. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199534067.001.0001/acref-9780199534067>. – Заголовок з екрану 2015 р.

ВІЙСЬКОВІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Зайцева М.О. (Харків)

Питання галузевого перекладу взагалі та військового перекладу зокрема постійно знаходяться у центрі уваги фахівців з перекладу, але не зважаючи на те, що загальні підходи до вирішення цієї проблеми досить добре вивчені, особливості перекладу конкретного жанру або конкретної групи текстів наразі залишаються поза сферою інтересів дослідників, тобто є недостатньо вивченими. Тим не менш вивчення структурних та лінгвістичних особливостей військових текстів в аспекті перекладу є особливо актуальним на цьому етапі розвитку

Збройних Сил України. Це пояснюється певною низкою факторів:

По-перше, широке міжнародне співробітництво у військовій сфері вимагає відповідних знань структури та особливостей міжнародної документації.

По-друге, за цим напрямком бракує літератури, довідників, та словників для подолання цієї проблеми.

По-третє, інтеграція України у Європейський союз, НАТО та участь у миротворчих операціях ООН потребує стандартизації у сфері бойових документів, які мають забезпечувати згуртовану роботу між військовими контингентами з різних країн.

Отже, **актуальність** теми є очевидною.

Для військових текстів на лексичному рівні притаманна спеціальна військова термінологія, а на синтаксичному рівні – широке використання еліптичних (особливо у військовій документації) і клішованих конструкцій, бідність дієслівних форм, стисла форма висловлювання. Все це пов'язано з певним функціональним навантаженням, яке характеризує військову сферу спілкування: стислість, чіткість і конкретність формулювань, точність і ясність викладу, що забезпечує логічну послідовність, чітке відмежування однієї думки від іншої, легкість сприйняття переданої інформації.

У складі військової лексики виокремлюють військові терміни та військово-побутову лексику. Військові терміни – це слова або словосполучення, які відповідають поняттям військової справи. Військово-побутова лексика є перехідним явищем між військовою термінологією і загальноживаним словником.

Правильний переклад військових матеріалів залежить значною мірою від правильного перекладу термінів, тому що більшою частиною військової лексики є військові та військово-технічні терміни, що мають максимальне смислове навантаження. Під поняттям терміна автор розуміє слово або словосполучення, закріплене за певним поняттям у системі понять певної галузі науки і техніки. Відповідно, військовий термін визначають як стійку

одиницю синтетичної або аналітичної номінації, що закріплена за відповідним поняттям у системі понять певної галузі військової справи і обмежена спеціальною сферою використання у значенні, яке є суворо регламентованим його дефініцією. Це твердження виступає як провідне в нашому науковому дослідженні.

Ретельний аналіз військової термінології показав її неоднорідність. Поряд з однозначними термінами, що мають точні та чіткі семантичні межі, маються і багатозначні терміни. Багатозначність навіть однокомпонентних термінів ускладнює їх правильний переклад, адекватність якого повністю залежить від контексту і ситуації.

З точки зору труднощів розуміння та перекладу військові терміни можна розділити на три групи:

1. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності. Розуміння і переклад термінів цієї групи не становлять особливих труднощів. Можливі наступні випадки перекладу: а) як еквівалент використовується український термін, форма якого пов'язана з формою англійського терміна; б) як еквівалент використовується український термін, форма якого не пов'язана з формою англійського терміна; в) багатоконпонентний англійський термін, що складається з декількох слів, перекладається українським терміном, компоненти якого збігаються за формою і значенням з відповідними компонентами англійського терміна; г) загальне значення багатоконпонентного англійського терміна повністю збігається, з аналогічним українським терміном, але окремі його компоненти відрізняються від компонентів українського еквівалента.

2. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності, які відсутні в українській дійсності, але мають загальноприйняті українські термінологічні еквіваленти. Велике значення при перекладі термінів цієї групи має контекст, який дозволяє вивести загальне значення терміна зі значень його компонентів.

3. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності, які відсутні в українській дійсності і не мають загальноприйнятих українських термінологічних

еквівалентів. Переклад цих термінів становить найбільшу трудність, оскільки правильний переклад не може бути зроблений без ретельного, часом навіть етимологічного аналізу його компонентів. Зазвичай переклад цієї групи термінів досягається завдяки: а) опису значення англійського терміну; б) дослівного перекладу; в) часткової або повної транслітерації; г) транслітерації та дослівного перекладу; г) транскрибування; д) транскрибування і перекладу.

Необхідно зазначити, що основна помилка при перекладі подібних термінів полягає в тому, що перекладачі іноді прагнуть знайти буквальну відповідність іноземному терміну до українських документів. Такий підхід є не зовсім правильним, тому, що, по-перше, стирається специфіка реалій іноземної армії, а по-друге, може виникнути помилка в зв'язку з тим, що ці терміни можуть виражати поняття, характерні тільки для цієї армії, і тому не відповідати реаліям, прийнятим в українській армії.

Ще однією помилкою перекладача є дослівний переклад, коли англійський термін або його компоненти аналогічні українському терміну, але мають інше значення. При перекладі необхідно враховувати реальне значення терміну в конкретній обстановці, в даному контексті. Слід також враховувати можливий зсув значення терміна при використанні множини.

Склад сучасної військової та військово-технічної термінології не є постійним. Він безперервно змінюється за рахунок випадання певних слів, зміни значень, поповнення новими термінами, наприклад, у зв'язку з реорганізацією деяких видів збройних сил, появою і розвитком нових зразків озброєння та бойової техніки, розробкою нових методів ведення війни і т. і. Таким чином, правильне розуміння і перекладу термінів залежить не тільки від доброго знання мови, але також й від знання реалій іноземної та української армії, організації, озброєння та бойової техніки, способів ведення збройної боротьби і т. і.. Все це свідчить про те, що обрана тема є **перспективною** та потребує подальшого дослідження.